



پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر حدیث



جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحصیلات عالی

معینیت امور علمی

تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان

رساله ماستری

محقق: نورالدین "نورانی"

استاذ رهنما: دوکتور فصیح الله (عبدالباقي)

1399.....سال



پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

پروگرام ماستری تفسیر حدیث



جمهوری اسلامی افغانستان

وزارت تحلیات عالی

معینیت امور علمی

تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان

رساله ماستری

محصل : نورالدین " نورانی :

استاذ " رهنما" دوكتور فصیح الله (عبدالباقي)

1399.....سال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دیارتمنت تفسیر و حدیث

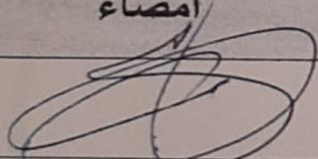
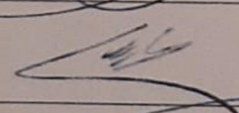
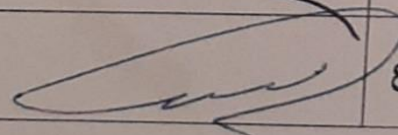
بورده ماستری

تصدیق نامه

محترم نور الدین ولد نظر محمد: ID: SH-MST-97-466 محصل دور چهارم تفسیر و حدیث که رساله ماستری خویش را زیر عنوان: تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان به روز ۱۳۸۸ ش تاریخ ۹ / ۳ / ۱۴۰۰ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و به اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۷۸ (نمره به عدد) هفتاد و هشت (نمره به حروف) گردید.

موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	استاد محمد نعیم جلیلی	عضو هیات	
۲	دکتور محمد مزمل اسلامی	عضو هیات	
۳	دکتور فصیح الله عبدالباقي	استاد رهنا ورنیس جلسه دفاع	

معاون علمی

آمر بورده ماستری

خلاصه بحث

هدف از این بحث (تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان) میباشد که از خلال بحث علمی علماء ومفسرین وهم چنان هدف از (تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان) واقف شدن وراه یافتن برهدایات وراهنمایی های قرآن کریم درسوره مبارکه الانسان واستفاده کردن از آنها درحیات مجتمع اسلامی می باشد.

خلاصه اینکه دراین بحث دونوع روش را اختیار نموده ام

1- منهج وصفی دراین منهج درمورد اصطلاحات ومفردات اساسی که تعلق به موضوع دارند بحث صورت گرفته است

2- دوم آنچه که در این مورد بحث؛ وتحقیق وبررسی قرار گرفته است عبارت (ازتفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان) است که شامل یک مقدمه؛وسه فصل؛ مباحث؛ ومطالب است؛ مقدمه شامل موضوعات ذیل میباشد

1- بیان اهمیت موضوع وأهداف آن

2- بیان اسباب اختیار موضوع؛

3- بیان پیشینه تحقیق؛

4- بیان خطه وپلان بحث

فصل اول : مشتمل بر دو مبحث است .مبحث اول: مشتمل بر سه مطالب است که دراین مبحث روی معرفی سوره؛فضلیت سوره؛ومناسبات سوره مبارکه الانسان بحث صورت گرفته است. ومبحث دوم: مشتمل بر سه مطالب میباشد که دراین مبحث روی محوری اساسی؛ومقاصد؛ وویژه گیهای سوره مبارکه الانسان بحث صورت گرفته است.

فصل دوم : مشتمل بر دو مبحث است؛ مبحث اول: دربرگیرنده شش مقاطع است که دراین مبحث روی مقاطع اساسی سوره مبارکه الانسان بحث صورت گرفته است.مبحث دوم: دربرگیرنده ای چهار مقاطع است که دراین مبحث روی مقاطع فرعی سوره مبارکه الانسان بحث صورت گرفته است.

در آخر رساله هم به نتیجه گیری؛ فهرست آیات؛ فهرست احادیث؛ و فهرست اعلام، و فهرست
مصادر و مراجع پایان یافته است.

فهرست مطالب

1	اهداء
Error! Bookmark not defined.	سپاس گذاری و تشکری
7	فهرست مطالب
Error! Bookmark not defined.	مقدمه
Error! Bookmark not defined.	اسباب اختیار موضوع :
Error! Bookmark not defined.	اهمیت موضوع :
Error! Bookmark not defined.	سوالات اصلی تحقیق :
Error! Bookmark not defined.	پیشینه تحقیق :
Error! Bookmark not defined.	روش تحقیق :
Error! Bookmark not defined.	اهداف تحقیق :
Error! Bookmark not defined.	فصل اول : شناخت سوره مبارکه انسان که شامل مباحث ذیل است.
Error! Bookmark not defined.	مبحث اول : معرفی سوره وقت نزول سوره ، سبب نزول سوره
Error! Bookmark not defined.	مطلب اول : معرفی سوره مبارکه :
Error! Bookmark not defined.	الف : اسماء و نامهای سوره مبارکه
Error! Bookmark not defined.	ب : مکی ومدنی بودن سوره مبارکه الانسان .
Error! Bookmark not defined.	مطلب دوم : وقت نزول سوره مبارکه الانسان سبب نزول سوره فضیلت سور مبارک
Error! Bookmark not defined.	الف : وقت نزول
Error! Bookmark not defined.	ب : ترتیب سوره
Error! Bookmark not defined.	ج : سبب نزول سوره مبارکه الانسان :
Error! Bookmark not defined.	د : فضیلت و جایگاه سوره مبارکه الانسان :
Error! Bookmark not defined.	مطلب سوم : مناسبات سوره مبارکه الانسان :
Error! Bookmark not defined.	الف : مناسبت سوره الانسان با سوره ماقبل و سوه مابعد آن .:
Error! Bookmark not defined.	ب : مناسبت بین اسم سوره و محور سوره مبارکه الانسان .:

ج : مناسبت بين مضمون سوره الانسان ومضمون سوره ماقبل (قيامت) . Error! Bookmark not defined.

د : مناسبت بين موضوعات سوره مبارکه ومحور سوره مبارکه

الانسان.....18

و : مناسبت بين موضوعات ومقاطع سوره مبارکه الا انسان با يکديگر شان. Error! Bookmark not defined.

ه : مناسبت بين آغاز وافتتاح سوره با ختم واختتام سوره مبارکه الانسان .: Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم : بيان محور اساسی سوره ، ومقاصد سوره ، وخصائص سوره

مبارکه.....Error! Bookmark not defined.

مطلب اول : محور اساسی سوره مبارکه : Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم : مقاصد واهداف سوره مبارکه الانسان : Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم : خصائص وامتيازات ، ويژه گي های سوره مبارک الانسان .: Error! Bookmark not defined.

فصل دوم : مقاطع سوره مبارکه الانسان..... Error! Bookmark not defined.

مبحث اول: مقاطع اساسی سوره مبارکه..... 22

مبحث دوم: مقاطع فرعی سوره مبارکه..... 22

مقطع اول: مراحل واطوار خلقت ، وآفرينش انسان 23

خلاصه تفسير : 23

اسباب هدايت چهار چيز است Error! Bookmark not defined.

واقعاً خلقت انسان معجزه است : 26

تمام مراحل آفرينش و خلقت معجزه سان انسان راقرآنکريم دريک آيت بيان کرده است . . 28

الف : مرحله اول آفرينش انسان : 29

2: آفرينش انسان از گل خشک 30

3 : آفرينش انسان از خلاصه گل : 31

آفرينش انسان از گل چسپناک : 32

4: آفرينش انسان از گل خشک صدادارماننديخته شده درآتش 33

ب : مرحله جنين : 35

1 : انسان از قطره آب آفريده شده است : 35

2 " نطفه در رحم مادر : 36

3 " آفرينش انسان از خون بسته : 38

- 40 4 : آفرینش انسان از قطعه گوشت جویده شده
- 41 5 : درآوردن قطعه گوشت به شکل استخوان :
- 41 6 : پوشاندن استخوانها توسط گوشت :
- 42 7 : سپس پیدا کردیم انسان را آفرینش دیگری :
- 42 ب : دوره طفولیت :
- 43 ج : دوره رشد و بلوغ :
- د : عقب گردی و ازدست دادن نیروی آغازمی شود تدریجا دوره پیری فرامیرسد.....**43**
- 44 ی : سرانجام پایان عمر ، که آخرین مرحله است که فرجام جاوندان ، تحقق می آید :
- 45 فواید که استنباط شده از آیات فوق :
- 46 مقطع دوم : اهداف خلقت و آفرینش انسان :
- 48 1: عبادت الله (جل جلاله):
- 48 2 : ثبوت وحدانیت الله (جل جلاله) :
- 49 3: خلافت در زمین:
- 50 4 : اعمار و آبادانی زمین :
- 51 5 : رسیدن به رحمت الهی است :
- 51 6 : محبت الله (جل جلاله) :
- 52 مقطع سوم : بیان عقوبت کافران در آخرت :
- 63 مناسبت آیت باما قبلش :
- 63 فواید مستنبطه :
- 64 مقطع چهارم : ذکر اعمال نیکان (ابرار) در دنیا و شرح نعمت های ایشان در آخرت
- 68 نذر چیست :
- 68 نذر در لغت :
- 68 معنی اصطلاحی نذر
- 69 نذر در ادیان :
- 69 نذر در اعراب جاهلیت :
- 69 نذر در اسلام :

70 نذرواجب نیست :
70 مستحب بودن نذر :
70 دلایل استحباب نذر:
70 مباح بودن نذر :
71 نذر کردن مکروه است :
71 حرام بود نذر کردن :
73 صفات دیگری از نیکوکاران :
78 مناسبت یارتباط آیات به آیات ماقبل :
79 فواید آیات :
80 مقطع پنجم : بیان اثبات حقانیت و عظمت قرآن کریم :
80 الف : معنای قرآن کریم :
81 ب : دلایل حقانیت قرآن:
	فضیلت قرآن کریم

85.....

86 اول : حکمت که اختصاص به قرآن دارد :
86 دوم : نزدیک بودن زمان وحی به زمان وقوع حوادث :
87 سوم : بیان خصوصیات قرآن کریم از جنبه عملی و اجرائی
87 مناسبت آیت با آیات ماقبل :
88 فواید آیت مبارکه :
88 مقطع ششم : بیان و عظمت صبر و عدم اطاعت از گنه کاران و کافران :
88 ب : اقسام صبر.....

صبر از دیدگاه

89..... قرآن کریم

95 مناسبت آیت باماقبل :
95 فواید آیت :
96 مبحث دوم : مقاطع فرعی سوره مبارکه انسان :
96 مقطع اول : بیان عظمت ذکر.....

96	الف : معنای ذکر
96	ب : اقسام ذکر
96	ذکر در قرآن کریم
99	ج : فوائد ذکر :
101	مناسبت آیت باماقبل :
101	فواید آیت مبارکه :
101	مقطع دوم : بیان عظمت نماز شب (تهجد):
107	فواید آیت :
107	مقطع سوم : بیان تشویق به سوی آخرت ، و ترهیب از دنیا :
109	مناسبت آیات باماقبل :
110	فواید آیات :
110	مناسبت آیات به آیات ماقبل :
111	فواید آیات
111	مقطع چهارم : بیان رحمت الله (جل جلاله) انواع رحمت الهی به عام و خاص تقسیم میشود
115	
117	فایده آیت مبارکه :
118	نتیجه گیری
119	پیشنهادات
120	فهرست آیات های قرآنی
128	فهرست احادیث نبوی
130	فهرست اعلام
132	فهرست منابع و مأخذ

نتیجه گیری

بعد از بحث و مباحث پرامون تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان نتایج ذیل را در بر دارد.

1" معرفی سوره ،اسماء ونامهای سوره مبارکه ، مکی ومدنی بودن سوره مبارکه انسان ، وقت نزول سوره ، سبب نزول سوره ، فضیلت سوره ، مناسبات سوره .

بیان محور اساسی سوره ، ومقاصد سوره ، وخصائص وویژه گی های سوره مبارکه انسان
2" مراحل واطوار خلقت ، وآفرینش انسان.

3" اهداف خلقت و آفرینش انسان : بد نیا آمدن انسان برای مدت کوتاه چه هدف دارد .

4" بعد از آفرینش انسان بدوصنف تقسیم شده ، یک شاکر دوم آن کافر

5" بیان عقوبت کافران در آخرت ، ذکر اعمال نیکان در دنیا وشرح نعمت های برای ایشان در آخرت.

6" بیان اثبات حقانیت وعظمت قرآن کریم. دلایل اثبات حقانیت قرآنکریم .

7" بیان وعظمت صبر، معنای صبر: دلغت ودر اصطلاح .وانواع صبر ، صبر درقرآن ، فضیلت وجایگاه صبر .

8" بیان ذکروعظمت آن ، **معنای ذکر** ، بمعنای عام : تمام بخش عبادات را شامل می شود مثل نماز ، روزه ، حج ، تلاوت قرآنکریم ، دعا واستغفار ، تسبیح وتحلیل .

معنای خاص آن : الفاظ ذکر را شامل میشود که ، درقرآن وسنن آمده باشد

9" بیان عظمت نماز شب (تهجد):شده است ، کسانی که وظیفه ی دعوت را بر عهده دارند، بیش از دیگران به شب زنده داری نیازمندند. شب زنده داری پیکاری است در راه تقویت اراده، غلبه بر شیطان و فرمانبرداری کردن نفس .

10" بیان تشویق به سوی آخرت ،وترهیب از دنیا شده است .

11" بیان رحمت الله (جل جلاله) وانواع رحمت الله (جل جلاله) ذکر شده است . ومعنی مرادی رحمت دراین آیت بیان شده است .

پیشنهادات

1- بنده باتمام توان خود کوشش وسیعی نمودم که درباب خدمت نمودن به کلام الهی درنوشتاری تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان به قدر وتوان بشری .

اما تفسیر قرآنکریم مانند بحربی کران وساحل بی پایان است هرکس باندازه ظرفیت وتوان خود چیزی دراین باب نوشته نموده است .

بنا بنده پیشنهاد میکند که این موضوع (تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان) یک بحث بسیار وسیع وطویل است میشود که کسی دیگری هم دراین مقطع تحریری داشته باشد ، وهیچ وقت نبوده که تفسیر نویخته کرده باشد اول وآخربحث درآن تفسیر شده باشد بلکه دیگران هم درآن موضوع بطوری تفصیلی ویامتوسط ، ویاهم بطورخلاصه نوشتاری نموده اند .

2- ریاست پوهنچی شرعیات پوهنتون سلام را هم پیشنهاد دارم که ، درباب تفسیر موضوعی سوره مبارکه الانسان برای محققین آینده هر موضوع این سوره را بشکل جداجداتقسیم نموده به تحقیق بسپارت .

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af